

Contrario

Inleiding besloten dag Contrario 8 maart 2003

Inleiding gehouden door ds. T.S. Huttenga

Meer informatie: www.contrario.nl

Homoseksualiteit

Beste broeders en zusters,

Enige tijd geleden belde E.V. mij op. Zij vroeg mij of ik vandaag een inleidende toespraak wilde houden. Ik zei direct 'ja'. Waarom?

Al heel wat jaren werk ik als predikant in de stad Groningen. Ik heb vooral veel jongeren in mijn wijk. Nu heb ik wel eens gelezen, dat ca. 5% van de Nederlandse bevolking homofiel is en dat er geen enkele reden is om te vermoeden, dat dit percentage onder de Vrijgemaakten lager ligt. In de loop van de tijd ben ik wel eens gemeenteleden tegengekomen die homofiel of lesbisch zijn, maar het was zeker geen 5%. Laatst dacht ik daar weer aan. De aanleiding is niet zo belangrijk. Ik dacht: 'Stel je nu voor, dat ik binnenkort in contact kom met een aantal kerkleden dat homofiel of lesbisch is. Ben ik dan wel in staat om ze op een goede manier te begeleiden? Eigenlijk zou ik dat wel moeten zijn. Als predikant moet je in elke situatie in staat zijn om mensen te helpen de weg te vinden.' De uitnodiging via het bestuur was een goede aanleiding om met een aantal homofiele kerkleden in contact te komen, met jullie, met u. Het was ook een goede aanleiding om me opnieuw in de materie te verdiepen. Opnieuw. Vroeger kon ik mij goed vinden in het bekende boekje van prof. Douma, Maar de laatste jaren vraag ik mij hoe langer hoe meer af, of het antwoord van Douma nog wel afdoende is. Ik wil dit ook toelichten.

Douma werkte indertijd met het onderscheid tussen homofilie en homoseksualiteit. Kort gezegd kwam dat hierop neer: 'Aanvaard rustig, dat je homofiel bent, maar breng het niet in de praktijk door middel van een homoseksuele relatie.' In die tijd heeft dit onderscheid voor zover ik weet bij een aantal kerkleden goed gewerkt. Zij konden ermee, hoewel de praktijk moeilijk bleef, wel uit de voeten. Verder was het al heel belangrijk, dat iemand onder ons de homofilie ter sprake bracht. We hebben wat dit betreft veel aan Douma te danken.

Toch werd indertijd ook kritiek op dit onderscheid geuit. Die kritiek kwam van twee kanten. De één zei: 'Als homoseksuele gemeenschap niet mag, mag je er dan wel naar verlangen?' De ander zei: 'Dat kan helemaal niet: het wel zijn, maar het niet doen. Daar word je schizofreen van.'

Volgens mij is het nu zo, dat het onderscheid van Douma indertijd niet meer afdoende is.

Dat blijkt allereerst uit de praktijk. Er zijn in Vrijgemaakt Nederland homofielen en lesbiennes die samenleven. Hoe reageren kerkenraden daarop. Zetten zij deze kerkleden onder de tucht? Ik heb het idee, dat dit niet of nauwelijks gebeurt. Men vindt dit blijkbaar te ver gaan. Wat doen kerkenraden wel? Sommige doen alsof ze van niets weten. Niet bewust misschien, maar het komt er wel op neer. Of ze geven de homofiele broeder of zuster tussen neus en lippen door de suggestie om een andere kerk te zoeken. Hoewel: een enkele keer wordt een homofiel paar door de kerk geaccepteerd.

De Vrijgemaakte kerken zijn er dus wat verlegen mee. De laatste tijd is het ook weer opvallend stil. Er wordt gediscussieerd over echtscheiding, seksueel misbruik, interkerkelijke samenwerking en liturgische vernieuwingen, maar over homoseksualiteit wordt nauwelijks gesproken. De moeite van het bekende onderscheid wordt algemeen gevoeld.

Dat is volgens mij ook heel begrijpelijk. Toen Douma de eerste druk van zijn boekje schreef, waren heel veel kerkleden nog best in staat en bereid om persoonlijke wensen en verlangens niet in vervulling te laten gaan. Voorbeeld: als je promotiekansen miste omdat je geroepen werd tot ouderling, dan moest je dat voor de Here en voor de kerk maar over hebben. Maar tegenwoordig kijken we veel meer naar wie we zelf zijn. Dat wil niet zeggen, dat we de roeping van de Here daarbuiten houden. Daar zoeken we nog steeds naar. Maar we zoeken het wel dichterbij onszelf. We raken er steeds meer van

overtuigd, dat de Here ons wil gebruiken zoals we zijn, met de gaven, de aanleg, de mogelijkheden die wij hebben. Dat heeft ook alles met deze maatschappij te maken. Vandaag wordt erg de nadruk gelegd op de vrijheid van het individu. In dat klimaat ademen wij ook. Ik zou deze concrete vraag kunnen stellen: 'Als je homofiel bent, waarom mag je dat dan niet gebruiken om een andere homofiel heel gelukkig te maken? Verder speelt nog iets anders mee. De laatste tijd worden we ons er ook steeds meer van bewust, dat je lang niet altijd rechtstreekse lijnen kunt trekken vanuit de bijbel naar vandaag. De bijbel is ontstaan in een cultuur die de onze niet is. Daar heeft Douma overigens ook op gewezen.

Samengevat: het onderscheid tussen 'je mag het wel zijn' en 'je mag het niet doen' is niet meer een afdoende antwoord, omdat we individueler geworden zijn en omdat we geleerd hebben om anders met de bijbel om te gaan.

De volgende vraag is nu, wat voor het bekende onderscheid in de plaats moet komen.

Maar eerst nog iets anders. Accepteer allereerst, dat je bent die je bent.

U, jullie weten waarschijnlijk, dat in evangelische kringen de overtuiging bestaat dat je als homofiel van je aanleg kunt worden bevrijd. Zo zeggen ze dat tenminste. Ik plaats daar vraagtekens bij. Ik kom daar nog wel op. Maar zelfs als zij gelijk zouden hebben, dan geldt nog dat je jezelf op dit moment aanvaarden moet zoals jezelf op dit moment bent. Aanvaarden, omdat God je aanvaardt. Ps. 139 vind ik wat dit betreft heel sprekend: "U omgeeft mij van achteren en van voren en U legt uw hand op mij. Het begrijpen is mij te wonderbaar, te verheven, ik kan er niet bij." Waren er bij David dan geen dingen die hij veranderen moest? Leed hij niet onder karakterzonden? Vast wel. Maar daarom houdt de Here nog wel van hem. Bij sommige mensen merk je, dat ze niet van je houden omdat je homofiel bent of je bent bang dát ze om die reden niet van je zullen houden. Ze weten geen weg met jouw homoseksualiteit. Ze houden je daarom op afstand. Maar dat geldt niet van God. Hoe zou Hij ooit verlegen zijn met jouw homofiele geaardheid? God is met geen van zijn kinderen verlegen.

Acceptatie is volgens mij ook heel belangrijk in verband met het vervolg. Als je je homofiele aanleg niet accepteert, ontstaan er al gauw spanningen. Je bent het immers wel en dat merk je ook. Op een gegeven moment kunnen die spanningen zo groot worden, dat je jezelf niet meer in de hand hebt. Je neemt dan misschien beslissingen, waarvan je nooit gedacht had dat je die ooit nemen zou.

Maar nu de vraag of je iets mag doen met het feit dat je homofiel bent en zo ja, wat.

Eerst die gedachte uit een aantal evangelische kringen. Er wordt beweerd, dat er inderdaad homofiele christenen zijn die hun homofiele aanleg zijn kwijtgeraakt, hoewel tegelijk gezegd wordt dat ze er van tijd tot tijd wel weer in terugvallen.

Ik wil niet beweren, dat dit onzin is. Maar het past volgens mij wel bij een evangelische sfeer. Daar leeft men heel sterk bij radicale veranderingen. Een radicale keus, die jij voor God maakt. Een wonder dat God opeens voor jou doet. Ook trekt men vaak rechtstreekse lijnen vanuit de bijbel naar vandaag. Wij geloven, over het algemeen, op een heel andere manier. Wij voelen ons midden in de wereld staan, maken ook gebruik van kennis die ons door anderen wordt aangereikt. Wij realiseren ons ook, dat de zonde haar sporen nalaat en dat die sporen niet 1,2,3 uit te wissen zijn, misschien wel nooit uit te wissen zijn, tenminste niet voordat de Here Jezus terugkomt. Ik zou dan ook niet maar zo naar de EHAH in Amsterdam gaan. Het risico, dat je daar gefrustreerd vandaan komt, lijkt me erg groot. Ik wil niet zeggen, dat het nooit kan. Maar wees wel uiterst voorzichtig en win in elk geval eerst uitvoerig informatie.

Wat dan wel? Mag je een relatie aangaan?

In onze kring wordt vaak gezegd, dat dit niet mag. Er wordt dan wel verwezen naar Rom.

1. U, jullie kent dat gedeelte, denk ik, wel. Paulus noemt daar de homoseksuele liefde tegennatuurlijk. Hij zegt als het ware, dat daarmee de zaak op z'n kop wordt gezet.

De vraag is nu, of we hier iets mee kunnen voor vandaag.

Laten we ons proberen voor te stellen, wat Paulus ervoer. Paulus wist, dat in de stad Rome veel afgoderij bedreven werd. Hij wist ook van homoseksuele gemeenschap in die stad.

Hij verbond die beide met elkaar. Eigenlijk zegt hij dit: 'Zo gaat dat. Mensen draaien de zaken om. In plaats van de Schepper vereren ze schepselen. En dan wordt er meer op z'n kop gezet.' Paulus ziet de homoseksuele gemeenschap dus als een gevolg van de afgoderij.'

Als vandaag twee christenen die homofiel zijn een relatie met elkaar aangaan, ligt dat anders. Zij houden van de Here. Zij willen hun liefde voor elkaar graag een plaats geven in hun leven met Hem.

Ik ben benieuwd, wat Paulus hiervan zeggen zou. Hij zou, volgens mij, in elk geval wel een groot verschil constateren met wat hij van de situatie in Rome wist. Met Rom. 1 kunnen we dus niet zoveel, tenminste niet wat ons onderwerp betreft.

Een tekst die nog steeds wel belangrijk is, is Gen. 2. Volgens mij kunnen we er nog steeds niet onderuit: wanneer het om seksuele gemeenschap gaat, heeft God het in het begin zo bedoeld dat dit zou plaatsvinden tussen man en vrouw. Ik zou me kunnen voorstellen, dat dit wat pijnlijk overkomt. Maar ik kan het niet anders zien. Het heeft er alles mee te maken, hoe God de man en hoe Hij de vrouw heeft gemaakt.

Het is alleen de vraag, in hoeverre wij vandaag rekening mogen en misschien zelfs moeten houden met de gebrokenheid die er in de wereld is.

Toegespitst op de vraag of je als christelijke homofiel een relatie mag hebben:

Ik zou deze vraag per situatie willen bekijken.

Spreek het goed door met iemand die van harte christen is, die jou serieus neemt en die jij vertrouwt: dat kan je predikant of je ouderling zijn, maar ook een goede vriend.

Daarbij komen de volgende vragen in beeld:

- wat voor iemand ben je? Kun je goed alleen zijn en verder leven met een aantal vriendschappen of heb je een relatie nodig waarin je alles of heel veel met een ander deelt;
- ben je in staat om je partner voor altijd trouw te zijn;
- wil je in en met je relatie vooral de Here dienen;
- kun je vanuit je relatie vruchtbaar zijn voor de kerk, voor andere christenen, voor je naasten?

De kerk. Wat is je plaats als homofiel in de kerk?

Ik geloof, dat het in veel gemeenten nog heel gevoelig ligt. Daar moet de kerk zelf iets aan doen. Ik zelf ben van plan om in de kerkdiensten vaker voor jullie te bidden. Ook lijkt het mij belangrijk, dat predikanten eens iets schrijven over het homofiele kerklid in het kerkblad of in de kerkbode. Maar jullie kunnen zelf ook iets doen. Probeer in redelijk vertrouwde kringen binnen de gemeente gewoon eens eerlijk te zijn over wie je bent. Bedenk desnoods een paar goede formuleringen en ook een paar reacties op opmerkingen die zouden kunnen worden gemaakt. Neem je voor om je niet uit het veld te laten slaan. En laat zien, dat je heel goed zowel homofiel kunt zijn als een goed kerklid en een goed christen. Laat je niet opdringen, dat gereformeerd en homofiel niet met elkaar te combineren zouden zijn. Sta wat dat betreft voor je overtuiging.

Tenslotte: hoe kan de bijbel jou als homofiel helpen? Ik zou zeggen: netzo als de bijbel iedere andere christen helpt. Lees er regelmatig in. Neem wat er staat serieus. Bid om inzicht. Lees het met de blik op je eigen leven en op de taken die je hebt.

Dan wijst God vast en zeker de weg. En vraag ook je ambtsdragers om je bij het zoeken van antwoorden niet in de steek te laten.

Nawoord

In dit nawoord reageer ik op vragen, die in de workshops en in de wandelgangen werden gesteld.

Vraag:

Wat moet, als het bovenstaande klopt, iemand doen, die er vast van overtuigd is dat hij als homo geen homoseksuele relatie mag hebben?

Antwoord:

Laat hij bij zijn overtuiging blijven. Het komt vaker voor, dat christenen ondanks de eenheid in hun geloof toch op onderdelen tot een verschillende praktijk komen. Het belangrijkste is dan, dat je jezelf laat leiden door de eer van God en door je geloof (vgl. Rom. 14: 1-12).

Ieder maakt wel eens mee, dat hij achteraf constateert dat (of zich afvraagt of) hij vroeger een te zware last op zich genomen heeft. Ook al zou dat zo zijn, dan is dat toch niet voor niets geweest. Het is geweldig verrijkend om jezelf in te spannen voor God. Je moet vooral niet tegen je geweten ingaan. Als jij vindt dat iets niet mag, blijf daar dan bij en laat je door niemand bepraten. God is daar blij mee. Hij zegent je.

Vraag:

Is het niet zo, dat de Vrijgemaakten ook al vrijzinnig worden? Passen zij zich ook niet teveel aan aan de hedendaagse tijd en cultuur?

Antwoord:

Bij een vrijzinnige geloofsopvatting komt heel sterk de nadruk te liggen op de goedheid van de mens en komt het wonder van Gods macht op de achtergrond. Jezus is dan niet meer dan een ideaal menselijk voorbeeld en de bijbel is vooral een menselijk boek. Wij zijn er van harte van overtuigd, dat Jezus gelijk is aan God en dat de bijbel door God gegeven is. Evenwel: netzo als Gods Zoon een echte mens geworden is, neemt God iedere tijd en iedere cultuur waarin en elk mens waardoor Hij zich openbaart volledig serieus. De bijbel is niet ontstaan binnen de 21^e eeuwse Nederlandse of Europese cultuur, maar in de Israëlitische cultuur vanaf ongeveer 2000 voor Chr. en in de Grieks-Romeinse cultuur van de tijd waarin Jezus op aarde was en zijn apostelen leefden. God heeft zich in die culturen en in die tijden geopenbaard en in eerste instantie aan mensen die toen leefden. Dat moeten wij respecteren. Dit kan betekenen, dat de boodschap van een tekst anders blijkt dan wij ooit hebben gedacht (vgl. Deut. 22: 5; 1 Kor. 11: 10). Nog steeds blijkt het echter zo te zijn, dat wat de bijbel zegt regelmatig botst met wat wij geneigd zijn te denken. Denk alleen al aan het gebod van Jezus om zelfs je vijanden lief te hebben.

Verder is het nog nooit iemand gelukt om de bijbel foutloos uit te leggen en toe te passen. Ieder die de bijbel leest is immers zondig en beperkt. En hoe vaak hebben mensen niet ter ondersteuning van wat naar hun eigen idee vaststond al te gauw gegrepen naar teksten waarvan zij dachten dat die hen gelijk gaven. Speelt t.a.v. de kijk op homoseksualiteit ook niet een belangrijke rol, dat hetero's zich hierbij niets voor kunnen stellen? (Vgl. citaat van W. Dilthey in *De Schriften verstaan*, Zoetermeer 1995, blz. 61: "Hoe groter de innerlijke afstand tussen een gegeven levensuiting en degene die haar poogt te begrijpen is, hoe vaker onzekerheden ontstaan.")

Vraag:

Is het niet mooi om radicaal te zijn en verliezen wij dat radicale niet?

Antwoord:

Als het om een duidelijk gebod van God gaat, moet je inderdaad radicaal zijn. Dat geldt voor iedereen. Een man en een vrouw kiezen bij voorbeeld uit overtuiging voor het huwelijk. Ze gaan ook daarvoor niet samenwonen. Ze kiezen, zou je kunnen zeggen, voor een goede vorm. Maar stel dat die vorm leeg is. Al gauw houden de man en de vrouw niet meer van elkaar. Ze blijven wel bij elkaar, maar ze hebben elkaar niet lief. Dat is niet radicaal. Je kiest voor het huwelijk. Dan moet je daar ook voor gaan. Normen blijven en God wil ook vandaag, dat je Hem je hart geeft. Alleen verandert er wat de normen betreft soms wel één en ander. Daar zijn genoeg voorbeelden van (Algemene Bijstandswet, zondagsbesteding, doodstraf).

Stel dat twee homo's ervan overtuigd zijn, dat zij mogen kiezen voor een samenleven met elkaar, dan hebben ze het nog steeds niet gemakkelijk. Zij moeten, in dat geval, elkaar altijd trouw blijven, liefdevol, geduldig en respectvol zijn naar elkaar toe. Netzogoed als een man en een vrouw daar regelmatig moeite mee hebben, hebben zij dat ook. Zij moeten verder in alle opzichten christen zijn en loyale leden van de gemeente waartoe zij behoren. Dat laatste zal in heel veel gevallen niet eenvoudig zijn. Overigens zou ik bezwaar hebben tegen een huwelijk tussen twee homo's. Het huwelijk hoort bij man en vrouw. Het is niet goed om dat na te doen. De homoseksuele relatie heeft haar eigen karakter.

Vraag:

Hoe staat het met de tucht?

Antwoord:

Inmiddels heb ik begrepen, dat tucht over samenlevende homo's binnen de Vrijgemaakte kerken wel voorkomt. Tegelijk blijken er, in elk geval, synodaal-gereformeerde kerken te zijn van behoudende signatuur (behorend tot het Confessioneel Gereformeerd Beraad), die samenlevende vrienden volledig accepteren. Iemand zei mij, dat anderen door zijn christelijke manier van leven aan het denken waren gezet. 'Jullie', zo zeiden deze mensen tegen hem en zijn vriend, 'zijn homo, maar verder doen jullie alles netzo als wij. Jullie lezen ook uit de bijbel. Jullie gaan 's zondags ook naar de kerk.' Volgens mij wijst dit op het belang van de context, het verband, waarin de homo's en de lesbiennes leven. In het Oude Testament was de homoseksualiteit alleen bekend in het verband van het heidendom en de heidense prostitutie, in het Nieuwe Testament ook alleen in het verband van het heidendom (in Rome bijvoorbeeld). Wat dat betreft is de tijd van vandaag bijzonder (hoewel er natuurlijk ook perverse vormen van homoseksualiteit zijn, maar ook van de heteroseksualiteit).

Als het om tucht gaat, wordt wel eens gezegd dat de zonde nooit alleen komt. Als iemand, terecht, afgehouden wordt van het avondmaal, blijkt al gauw dat het niet een incident is. Langzamerhand komen er meer zonden aan het licht. Als dat bij twee homo's niet het geval is, moet dat wel te denken geven. Is er 'aan de andere kant' toch geen sprake van een vergissing?

Het percentage vrijgemaakte homo's en lesbiennes schijnt, naar ik hoorde, lager te liggen dan 5%. Reden: veel homo's en lesbiennes hebben inmiddels de kerk verlaten. Ik vind, dat dit de andere kerkleden tot nadenken moet stemmen. De kerk kan te ruim, maar ook te eng zijn. De kerk mag niet minder verbieden dan God, maar ook niet meer. Schrijnend vind ik het, wanneer iemand die altijd een serieus kerklid was alleen vanwege het feit dat hij homofiel is zijn geloof kwijtraakt. Hij heeft geloven altijd zo zeer verbonden gezien met een afwijzing van homoseksualiteit, dat het voor hem één van beiden was. Was dit niet zo geweest, dan had hij misschien nog de weg gevonden naar een

behoudende kerk binnen bijvoorbeeld het Confessioneel Gereformeerd Beraad en het geloof kunnen behouden.

Als het om homoseksualiteit gaat, moet ik, bij wijze van vergelijking, wel eens denken aan mensen met een handicap. Ik heb iemand gekend die geen linkerarm had. Zo was zij indertijd geboren. Je kunt zeggen, dat God haar indertijd zo heeft gemaakt. Toch manoeuvreerde zij ontzettend handig met het heel korte gedeelte dat er nog wel zat. Moet je nu zeggen, dat het niet uitmaakt of je één of twee armen hebt? Natuurlijk niet. Op vergelijkbare wijze moet je ook niet zeggen, dat het niet uitmaakt of je homo of hetero bent. Dat maakt wel degelijk wat uit. Maar wil dit nu ook zeggen, dat je met je homoseksualiteit niets mag doen?

Er wordt wel gezegd, dat homo's en lesbiennes daar wel *iets* mee mogen doen. Volgens sommigen mogen zij bijvoorbeeld wel hand in hand lopen, elkaar een kus geven, de armen om elkaar heenslaan. Maar verder mogen zij volgens deze mensen niet gaan. Ik vraag mij dan af, of er zo aan de coïtus niet een te bijzondere plek gegeven wordt en of dat wel terecht is. Persoonlijk zie ik geen reden, waarom die coïtus zo moet worden geïsoleerd van de rest van het liefdesleven.

In verband met de homoseksuele relatie wijs ik ook op het verschijnsel van 'transseksualiteit.' Er wordt wel gezegd, dat de persoon in kwestie als man geschapen is en zich dus niet mag 'laten ombouwen' tot vrouw. Toch wordt daar in gereformeerde kring ook anders over gedacht. Ook dit heeft met de gebrokenheid van dit leven te maken. Iemand kan wel lichamelijk man zijn, terwijl hij zich 'geestelijk' helemaal een vrouw voelt. Vergelijk hiermee nu de homo: hij is een man en heeft heel veel kenmerken die bij een man horen. Alleen niet, dat hij wat seksualiteit betreft gericht is op vrouwen. Doorredenerende zou je jezelf ook nog kunnen afvragen of mannen wel mogen werken op een ondergeschikte plaats in de zorg. Lijkt wat zo iemand doet niet heel sterk op wat een vrouw zou moeten doen? We vinden allemaal, dat een man best ziekenverzorger mag zijn of bejaardenhelper of thuiszorger. Daaruit blijkt, dat we niet steeds op dezelfde manier omgaan met scheppingsgegevens. We houden wel degelijk rekening met het feit, dat vandaag veel dingen anders zijn dan in Genesis 1 en 2. Laten we daar wat consequenter in zijn. Het is in elk geval niet goed, wanneer sommigen het slachtoffer worden van de selectieve manier waarop anderen omgaan met de gebrokenheid van deze schepping of met de ontwikkeling daarvan.

Vraag:

Is een homoseksuele relatie in strijd met het zevende gebod?

Antwoord:

In de Tien Geboden verbiedt God ons om schade toe te brengen aan Hemzelf en aan onze naasten. Die schade brengen wij toe aan God, als wij ons laten fascineren door een (moderne) afgod, als we Hem omvormen tot een God die ons aanstaat, als we zijn naam ondoordacht gebruiken en als we zijn dag ontheiligen, verslaafd raken aan ons werk en geen tijd en rust inplannen voor Hem. Die schade brengen wij toe aan de naaste, als we zijn of haar positie niet respecteren, hem of haar het licht in de ogen niet gunnen, hem of haar zijn vrouw of haar man ontnemen, iemand aantasten in zijn bezit, in zijn goede naam of (zichtbaar) jaloers op iemand zijn. Maar waarin schaadt de homo God of zijn naaste als hij een relatie met een andere homo heeft? Misschien zegt iemand: 'hij brengt God schade toe, want God wil dit niet' of 'hij brengt zijn broeder of zuster schade toe, die zich hieraan stoot.' Maar dan kan het 'schade toebrengen aan God of de naaste' geen argument meer zijn om aan te tonen, dat een homoseksuele relatie niet mag. Daar ben je dan namelijk al vanuit gegaan.

Deze inleiding heeft ds. T.S. Huttenga 8 maart 2003 gehouden voor de werkgroep Contario (www.contrario.nl) Het nawoord heeft hij erbij geschreven om een en ander te verduidelijken en om in te gaan n.a.v. vragen die naar voren kwamen.
